



Kahdeksan miljoonaa kuolemaa

- Eläimet liikkuvat tiellä henkensä kaupalla.
- Uhrien määrä kasvaa joka vuosi kymmenillä tuhansilla.

Aamuinen kuolema voi hyvinkin jäädä huomaamatta. Se voi olla pelkkä rapsahdus puskurissa tai kolahdus pohjapellissä. Aina kaasua kurittava autoilija ei havaitse mitään.

Eläimelle hetki merkitsee silti elämän loppua pientareella tai ojanpohjalla. Pahimmillaan kuolema tulee vasta tuskaisten tuntien tai päivien jälkeen.

Kohtalo kertautuu Suomen tieliikenteessä miljoonia kertoja vuodessa.

Kasvua joka vuosi

Autot tappavat Suomessa jopa kahdeksan miljoonaa sammakkoeläintä, matelijaa, nisäkästä ja lintua joka vuosi.

Määrä on tutkimuksen mukaan suoraan verrannollinen ajettuihin kilometreihin. Samalla logiikalla reilun prosentin vuosivauhtia kasvava autoilu lisää eläinkuolemia tänä vuonna taas yli 75 000:lla.

Miljoonien joukossa näkyy irvokkaalla tavalla lähes koko suomalaisfaunan kirjo.

Tienreunoja seuraamalla huomaa, että valikoima on runsas ja monipuolinen: kettu, rusakko, pyy, orava, sammakko, supikoira, peippo...

Auton alta ei aina ehdi luikkia edes silmää vikkelämpää kärppä. Kanahaukan kaltainen kurvavilijakaan ei ole voittamaton.

Kumipyörät kiittävät nopeammin. Melkein joka toinen liikenteessä kuollut nisäkä on myyrä. Auton ikkunasta pikkuraatoja ei vain huomaa.

Siivekkäiden surkea saldo

Linnut rusikoituvat liikenteessä selkärankaisten kaikkein useimmin. Eniten kuolonuhreja koituu yleisimmille lajeille, kuten peippoille.

Kuolleita löytyy kuitenkin lähes kaikista lajiryhmistä. Auton alle jää niin pikkukiviä hakevia metsäkanalintuja kuin pikkueläimiä poppivia västäräkkejäkin.

Toisinaan tielle laskeutuu väsynyt pöllö, ja joskus kehrääjän saalislento päättyy yölinjan eturitilään tai valokiskoon.

Keltasirkun kohtalon sinetöi taipumus kerääntyä avoimille paikoille.

Vain vesilinnut tuntuvat olevan turvassa. Ne kun lentävät autoja korkeammalla.

Tutkakaan ei auta

Joillekin lentäville lajeille liikenne on todellinen uhka. Yksi niistä on uhanalaiseksi asti vähentynyt varpunen. Hiipumisen suurimmat syyt lienevät maatalouden ja ihmisen elintapojen muutoksissa, mutta kaupunkivarpusia päätyy paljon myös liikenteen uhreiksi.

Metsää halkova tielinja on monille lepakkolajeille runsas ruokapöytä. Herkulla voi kuitenkin olla kova hinta.

Lepakoiden vikkelältä näyttävä saalislento jää 20-30 kilometriin



Tie yhdistää ihmiset ja erottaa eläimet

Suorien kuolemien lisäksi liikenne vaikuttaa eläinten elinympäristöön.

Tihenevä tieverkosto pirstoo maisemaa ja eläinten alueita entistä pienempiin osiin. Eri kokoisille eläimille vaikutusten mittakaava on erilainen.

Päästäisensä elämiseen riittää muutaman aari, mutta jo kettu liikkuu viiden kilometrin säteellä.

Riista-aidat saattavat katkaista hirvien vanhat vaellusreitit, ja isot tielinjat voivat eristää rannikon ja sisämaan sarvipäät toisistaan.

Liikenteen vaikutuksia eläinten liikkuvuuteen tutkittiin vastikään eteläisessä Suomessa. Tulosten perusteella iso tie

vaikuttaa melkein joka toisen nisäkäyksilön kulkuaan.

Noin 10 prosenttia eläimistä kääntyy tien kohdalla ympäri. Joka kolmas kulkija jatkaa matkaansa tien suuntaisesti.

Ennen pitkää liikenne voi erottaa eläimet ryhmiin, jotka eivät ole tekemisissä keskenään. Keski-Euroopassa tieverkon toistaan erottamassa saksanhirvissä on jo havaittu geneettisiä eroja.

Suomessa ilmiötä on alettu selvittää vasta viime vuonna.

Ensimmäisiä tutkimuskohteita ovat eteläsuomalaiset hirvet sekä sammakoiden kutulampien eristyminen.

■ KILOMETRIT TAPPAVAT

- Tiehallinto selvitti pienten ja keskikokoisten selkärankaisten tieliikennekuolleisuutta vuonna 2002.
- Laskelmien mukaan Suomen teillä kuoli 6,63 miljoonaa selkärankaista.
- Havaintoaineistoin pohjautunut arvio perustui tieliikenteen määrään vuonna 1997.
- Tätä artikkelia varten tutkimuksen laskentamenetelmiä sovellettiin vuoden 2005 liikennetilastoihin.

- Eläinuhrien määräksi saatiin 7,98 miljoonaa.
- Lintuja kuolee laskelman mukaan 5,1 miljoonaa, nisäkkäitä 1,44 miljoonaa, sammakkoeläimiä 1,2 miljoonaa ja matelijoita noin 240 000 yksilöä.
- Piakkoin julkaistavassa uudemmassa tutkimuksessa eläinryhmien väliset kuolleisuusasteet olivat hieman erilaisia.
- Sen mukaan raadoista on lintuja 39%, nisäkkäitä 35%, sammakkoeläimiä 23% ja matelijoita kolme prosenttia.

tunnissa. Onnistuneesti tutkittua maantieliikennettä ei näillä nopeuksilla ehdi väistää.

Joskus nahkasiipi voi erehtyä luulemaan autossa heiluvaa antennin päätä saaliiksi. Usein virhe jää viimeiseksi.

Loikkari moottoritillä

Sammakotkin loikkivat tiellä henkensä kaupalla. Tanskalaistutkimuksen mukaan joka toinen tietä ylittävä räpyläjalka liiskaantuu, kun liikennemäärä on 3 000 autoa vuorokaudessa. Moottoritiestä selviää vain yksi kymmenestä.

Meillä kuolee vuosittain jopa toista miljoonaa loikkaria. Kuolo korjaa sataa erityisesti kevään ja syksyn vaellusten aikana.

Suomalaisten sammakoiden määrää ei tunneta. Siksi myös liikenteen vaikutus koko maan kantaan on arvailujen varassa.

Katastrofeja sattuu ainakin paikallisesti. Kutulammelle johtavan vaellusreitit läpi vedetty tie voi tappa läh ympäristön sammakoista valtaosan.

Toukohärkä on jalankulkija

Kokonaan oma lukunsa ovat jäädyttimen ritilään tai tuulilasiin litistyt hyönteiset.

Suomalaisessa suviyössä tuulilasiin rapsahtelee erityisesti yöperhosia, päivällä kimalaisia ja kovakuoriaisia. Pienempiä otuksia ei autoilija edes huomaa ennen lasinpesua.

Hyönteismassoille liikennekuolemilla ei liene suurta merkitystä. Toisaalta asiaa on lähestulkoon mahdoton tutkia.

Joidenkin uhanalaisten lajien kohdalla tilanne on toinen.

Sellainen on muun muassa lentokyytön toukohärkä. Niittyjen puutteesta kärsivän kovakuoriaisen ähdinko on syventynyt maantieliikenteen vuoksi.

Totuttua ei tunneta

Liikennekuolemien todellisia vaikutuksia eri eläinlajeille ei tunne kukaan.

Autot ovat tappaneet eläimiä jo sata vuotta. Eläinten liikennekuolleisuudesta on silti loppujen lopuksi hyvin vähän faktaa. Tähän saakka tehdyt selvityksetkin ovat rajallisia arvioita.

Rautatie- ja lentoliikenteen vaikutuksia ei ole ilmeisesti tutkittu Suomessa lainkaan.

Usein unohtuu sekin, että liikenne voi tappa myös puun oksalla tai pökölellä.

Auton liiskaamasta linnusta tai oravasta saattaa olla riippuvainen kokonainen katras poikas. Jos emo litistyy liikenteessä, myös jälkikasvu voi odottaa kolkko kuolema.

Teksti ja kuvat: Jami Jokinen
Liikennekuva: Esa Urhonen

Lähteet:
Anne Manneri: Pienten ja keskikokoisten selkärankaisten liikennekuolleisuus Suomessa.
Seija Väre, Marjaana Huhta, Anne Martin: Eläinten kulkujärjestelyt tiealueen poikki.
Kommentteja eri eläinryhmistä antoivat tietokirjailija Markku Lappalainen sekä Juha Merilä ja Ilkka Teräs Helsingin yliopistosta.
Eläinten liikkuvuustutkimuksen ennakkotuloksia kertoi tutkija Seija Väre Sito Oy:stä.